

ANTROPONÍMIA DE MONTSERRAT

Aurora NAVARRO CAMPOS

I. INTRODUCCIÓ

Un dels aspectes més interessants de les relacions humanes i, més concretament de les existents dintre d'una comunitat, és la forma d'anomenar els seus membres. I, en les comunitats petites, en aquelles on a tothom es coneix, una manera molt habitual de fer-ho, és mitjançant el sistema de renoms.

El tema pot resultar molt interessant, però el problema el constitueix la seua font d'informació que es redueix a la tradició oral, cosa que ens acosta a un cert risc científic. Influeix molt també en aquesta manca d'informacions, el fet que quan es tracta de malnoms un tant pejoratius o ofensius, la gent es nega molt sovint a oferir una informació clara sobre l'assumpte. D'altres problemes vénen de la falta d'adequació del renom a la persona que el duu, ja que aquesta l'ha rebut com a herència dels seus avantpassats en molts casos i la funció per la qual els designava ja ha deixat de tindre sentit.

Com a observació interessant, podem comentar el fet que, quan un nom és rebut per tradició familiar, es considera com a atorgador de prestigi. Tanmateix, si es tracta d'un malnom que ha estat tret al mateix posseïdor, ja no manté aquesta categoria especial i no es deslliga del sentit pejoratiu.

També s'ha d'observar que la qüestió de l'herència té les seues "regles gramaticals" especials. És a dir, quan un renom passa d'un pare a un fill, aquest es presenta sota la forma d'un diminutiu o quan passa simplement d'un sexe a altre, es feminitza, o, a l'inrevés, es masculinitza.

Igualment quan el renom roman durant diverses generacions i existeix un nombre ben considerable de components de la família, es pluralitza (cas de la família dels "Peloses" a Montserrat).

M'he proposat fer una investigació sobre l'antroponímia de Montserrat, en concret, un recull d'una nombrosa sèrie de malnoms que, en resum, vénen a

demostrar quines han estat les motivacions o els orígens de les denominacions populars dels avantpassats i dels actuals habitants d'aquest poble.

II. PART TEÒRICA: METODOLOGIA

II. 1. NOTES SOBRE L'ETIMOLOGIA DEL TOPÒNIM MONTSERRAT

Per a fer un estudi toponímic pel que fa tant a la demografia com a la geografia del poble de Montserrat direm que, aquest poble entra dins de la classificació de noms geogràfics amb circumstàncies geogràfiques: aquest nom és un topònim inspirat en el relleu.

La forma oficial del mot actual és Monserrat, tanmateix les grafies documentals sí acusen la presència de la -t- etimològica: el 1238 podem trobar "Montserrat" (Colom, Furs), el 1240 (Donació de Jaume I a Eiximenis de Tovia) "Castrum de Montserrat cum quadam alqueria sita as pedem eius" (Llibre Repartiment, II pàg. 37).

La documentació més tardana també registra aquesta mateixa base romànç: el 1427 (Impost del morabatí) "Montserrat" CARV, Maestre Racional, 10871).

El 1427 "Montserrat" (ARV, Real 488). Un document de 1489 recull, malgrat això, la forma "Monserrat" (ARV Real 652, fol 19 v°).

El 1499 "Monserrat" i "Montserrat d'Alcalà" (ARV, Maestre Racional, 10880).

La base etimològica del nom hem de buscar-la en l'estructura "Montserrat" "mont serrat" (en forma de serra) procedent dels vocables llatins MONTE i SERRATIUM ("dentellat", "en forma de serra").

Aquest mateix nom porta un elevat cim a la comarca dels Serrans, homònim del Montserrat català, que també es caracteritza per aquestes mateixes circumstàncies topogràfiques.

La raó del nom cal buscar-la, una vegada més, en les característiques del lloc: "situat a la falda occidental d'una muntanyeta. El terreny és quasi tot muntanyós amb alguns petits valls" insinua MADDOZ. I l'ERV afegeix: "El relleu presenta nombroses però no molt elevades elevacions de natura cretàcia".

II. 2. APUNTS SOBRE LA DEMOGRAFIA DE MONTSERRAT

Des del punt de vista demogràfic podem dir que una de les primeres referències escrites que tenim sobre la demografia local és aquella que consta al nomenclàtor de Sanchis Sivera, on diu que Montserrat comptava amb 30 cases de moriscos en temps del Patriarca Ribera (1574). Això vol dir que el poble, quant a edificacions es refereix, no havia prosperat molt des d'aquella imatge d'alqueria musulmana "amb forns i molins" que trobem en el Llibre de Repartiment el 1240. Jerónimo Muñoz, en el seu diccionari, dóna com a xifra, el 1562, 20 famílies, que podrien ser aproximadament unes 80 persones.

¹ Cabanes Pecourt, Mª Desemparados: Documentos y datos para un estudio toponímico de la región valenciana.

El rei Felip III, en un decret del 22 de setembre de 1609, ordenà l'expulsió de tots els moriscos de la Península, els quals representaven una tercera part de la població del Regne de València.

En el mes d'octubre, Montserrat ja havia quedat totalment deshabitada i, anys després, les setanta cases deixades pels moriscos van ser ocupades per tretze famílies vingudes d'altres terres com a nous pobladors i, així s'expressa en el document de Carta Pobla, atorgat el 10 de juliol de 1611, davant l'escrivà Pedro Garcés, en idioma llatí:

"entre el baró de Montserrat, Pedro Sánchez de Calatayud, i el justícia, tinent, jurats, fins tretze entre tots, llauradors".

A l'inici del segle XVIII, en les seues observacions "sobre la historia natural, geografia, agricultura, població y frutos del reyno", Cavanilles diu que Montserrat comptava amb 70 veïns (unes 280 persones).

Al llarg d'aquest segle es produeix al poble un important creixement demogràfic, seguint la mateixa dinàmica que es dona a Europa i que es coneix amb el nom de primera fase de transició demogràfica. Els efectes socials que acompanyen aquest auge, es veuen també accentuats per una lleugera transformació econòmica durant la segona meitat del segle i, que a Montserrat ha estat qualificada d'importat, produïda entre altres causes per:

- Expansió vitivinícola. En només setze anys, es quadrupliquen les vinyes dins del terme, principalment per la instal·lació de fàbriques d'aiguardent a la comarca, i la gran propagació i comerç d'aquest licor.
- Increment dels preus agrícoles. Que fan crear interès per un augment de les terres de cultiu, ús de noves tècniques i una regulació de l'aigua de rec. Es constitueix la presa del Pantà.
- Es mantenen les manufactures de la seda i l'espart.

La producció agrícola de Montserrat era: "300 cántaros de vino, 500 arrobas de aceite, 20 de algarrobas, 700 cahices de trigo y 600 libras de seda". (Cavanilles, 1795).

Paral·lelament a aquest procés social i econòmic, té lloc durant la segona meitat del segle XVIII la primera ampliació del casc urbà. Comencen a construir-se cases al costat del camí, que aleshores era el principal, València-Real. Apareixen així els carrers de l'Església, Major i València. A finals de segle es forma el carrer del Pósito, per a iniciar el segle XX amb la consolidació del carrer de Sant Antoni i, una mica més tard la Plaça Nova.

L'any 1786 es porta a terme a aquest poble el Cens de Floridablanca. D'acord amb el decret del 25 de juliol de 1786, amb la col·laboració del clero local i les autoritats civils, es procedí a esbrinar "el número de almas o individuos de cada casa, habitación o refugio dentro del pueblo o en su campo y jurisdicción, conforme a la edad de cada uno poco más o menos, y con la expresión del oficio que ejerce".

El comte de Floridablanca va ser l'encarregat de dirigir tots els treballs del recompte censal, i segons es diu en l'ordre, la causa que motivà la realització del cens va ser conèixer l'augment de població que s'havia produït als darrers anys com a conseqüència del foment de l'agricultura, les arts i els oficis.

II. 2. 1 MONTSERRAT: CENS DE FLORIDABLANCA 1787

EDAT	FADRINS		CASATS		VIUDOS		TOTAL EDATS
	H	D	H	D	H	D	
Fins a 7 anys	69	51	-	-	-	-	120
de 7 a 16	55	43	-	-	-	-	98
de 16 a 25	42	36	40	50	-	-	168
de 25 a 40	54	18	76	76	2	2	228
de 40 a 50	6	2	37	37	-	-	82
més de 50	-	-	39	39	9	14	101
TOTAL	226	150	192	202	11	16	797
TOTAL EDATS	376		394		27		

Font: *Butlletí d'Informació Municipal- Montserrat*, 1994 núm. 21

POBLACIÓ ACTIVA	Nº
Llauradors	50
Jornalers	120
Artesans	5
Rector	1
Amb fur militar	1
Empleats amb sou del rei	1

Font: *Butlletí d'Informació Municipal- Montserrat*, 1994 núm. 21

Entrant en l'època actual, més concretament en la dècada dels noranta, s'ha produït un increment de la població que d'alguna manera podem dir que ha trencat la constant demogràfica que ha estat donada com a xifra durant aquest segle XX.

El 1990, Montserrat tenia 2.523 habitants, quasi la mateixa xifra que ja hi havia a començament de segle. Aquest és el nombre que hem tingut com a fix, variant molt poc d'uns anys a altres, llevat del període de 1918 i anys següents, en què a causa de les defuncions per la gran epidèmia de la grip

(l'escarabat, als mesos d'agost, setembre, octubre de 1918) i una baixada de la taxa de natalitat, es va reduir la població en un 13%.

La recuperació demogràfica estava sols en el baix creixement vegetatiu que anava donant-se, sempre per baix de la mitjana provincial, el qual s'accentuà a la dècada dels setanta.

Avui, a Montserrat, estan censades 2.709 persones. Aquest increment de 200 habitants en sols un trienni, no es deu a un augment dels naixements, encara que sí que pot tindre importància l'esperança de vida. La raó principal ha estat en el flux o corrent de gent que ha vingut d'altres llocs a fixar a aquest poble la seua residència.

Els factors d'influència mediata en aquest moviment espacial i variació poblacional, podrien ser:

1. La consolidació i la proliferació de nombroses edificacions disseminades a tot arreu del terme, que fan que el poble tinga un potencial de vivenda elevat.
2. La millora de les xarxes de carretera que fan reduir la distància en temps de la ciutat i la seua àrea metropolitana.
3. Aspectes socials i econòmics de tipus molt diferent, per exemple aquells pensionistes que consideren que ja no és necessari viure a la capital i troben el poble com un bon lloc on residir.
4. La població varia de forma substancial durant els mesos de l'estiu, a causa del gran nombre de segones residències.

II. 2. 2. DADES DEMOGRÀFIQUES DE MONTSERRAT

Dades demogràfiques de Montserrat

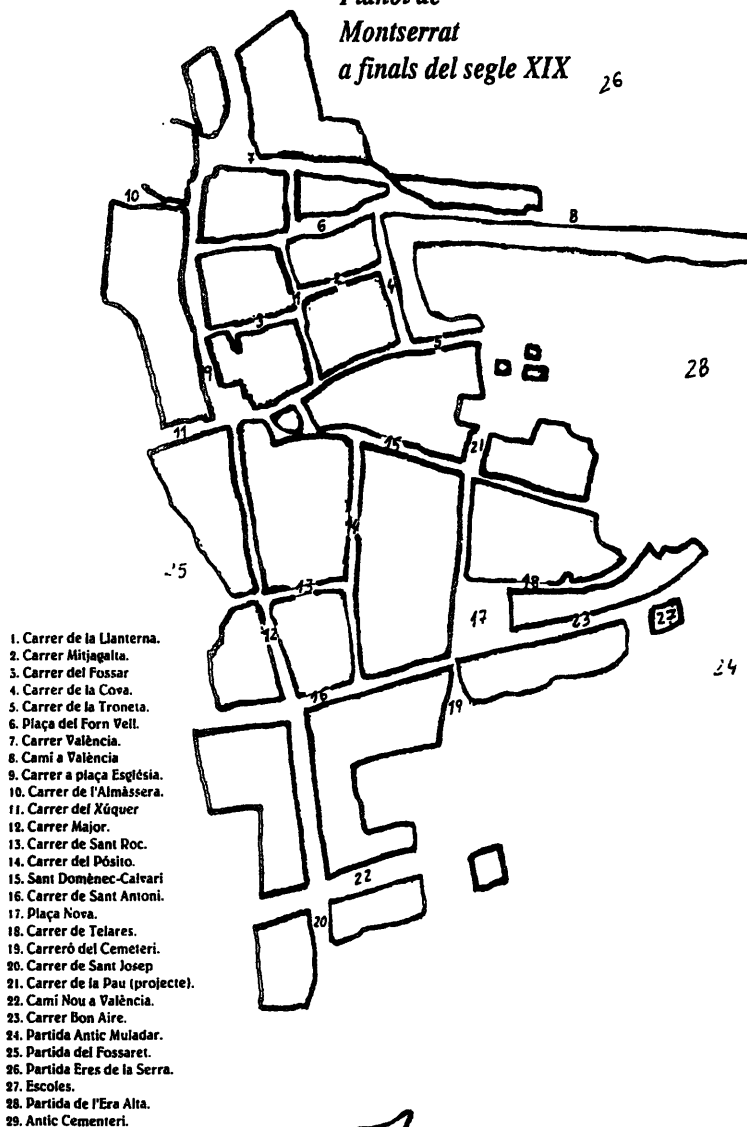
ANY 1900	NÚM. HABITANTS
1900	2. 450
1917	2. 515
1920	2. 071
1930	2. 099
1940	2. 051
1965	2. 074
1975	2. 392
1979	2. 520
1981	2. 527
1986	2. 472
1987	2. 508
1988	2. 495
1989	2. 483
1990	2. 523
1991	2. 572
1992	2. 578
1993	2. 709

Font: *Butlletí d'Informació Municipal- Montserrat*, 1994 núm. 21

II. 2. 3 PLÀNOL DE MONTSERRAT A LES DARRERIES DEL SEGLE XIX

Butlletí d'Informació Municipal - Monserrat

*Plànol de
Montserrat
a finals del segle XIX* 26

III. PART PRÀCTICA: CORPUS

L'objecte d'aquest corpus és la classificació dels diferents camps semàntics, morfològics i tot plegat fonètics dels malnoms d'aquesta vila.

Com sabem, els malnoms es repeteixen pertot arreu, és a dir, pel que fa al camp fonètic, donarem la pronúncia, al llarg de tot el corpus de cada malnom, afegint els llocs on pot haver-hi la mateixa pronunciació.

Amb el recull d'un total de 426 malnoms, classificats per grups -corresponent al contingut dels mateix- i ordenats alfabèticament. Aquests formen un aplec, el qual uns amb un origen antic que es remunten almenys a les darreries del segle passat, d'altres amb una procedència força més antiga² i, per últim els que se remunten a les primeres dècades d'aquest segle, passants per diverses generacions familiars, i que es conserven fins ara.

Cal destacar la influència del castellà, és a dir, hi ha un cert nombre de malnoms on la pronúncia castellana l'han adaptat a la catalana.

Tot seguit anem a passar a la configuració i l'explicació de cadascun d'aquests, alhora que transcrivim unes cançonetes populars, les quals revelen la forta vitalitat del malnom des de les darreries del segle passat:

Cançó popular:

*"Ramonet de Baraja
volia tindre l'alcaldia
i no soltar-la mai
es pensava que era una herència
i que la competència
no li faria mal.*

*Ni eres liberal,
ni tampoc conservador,
eres de la conveniència
i ara ja et coneixem tots."*

---

² Pel que fa a aquest punt donarem més endavant un estudi més exhaustiu.

III. CLASSIFICACIÓ MORFOLÒGICO-SEMÀNTICA I FONÈTICA

III. 1. 1. *Característiques dels malnoms.*

III. 1. 1. 1. *Plural*

Generalment, quan els malnoms s'apliquen a una família —i passen a ser ja noms de casa— es pluralitzen seguint les normes gramaticals que afecten tant el nucli com la partícula introductòria:

— ³Barajes, ⁴Boles, ⁵Catalanes, ⁶Orejes, ⁷Pelegrins, ⁸Polos, ⁹Satorlins, ¹⁰Viudos.

III. 1. 1. 2. *Derivacions*

Altres manifestacions apreciables en els malnoms són les derivacions realitzades amb l'afegiment de diversos sufixos. Els més corrents són els diminutius -et, -eta, aplicats, generalment, també en el pas hereditari del malnom, és a dir, en el pas del pare al fill o la filla. Destacarem només aquells que ens semblen més representatius:

— Agustinet, Barreta, Botifarreta, Cagueta, ¹¹Caldereta, Canaleta, Dolors la del Maset, Malet, Morret, ¹²Petateta, Retoret, Sebeta, Serenet, Venteta, ¹³Xamorreta, ¹⁴Juanet.

En altres ocasions, apareixen sufixos menys habituals. Per exemple, -ot, -ota:

— Cabota, ¹⁵Çabrerot, Cocota, Camot.

I, així mateix, els sufixos -ico, -ica, que, creiem, poden ser d'influència murciana o aragonesa:

— Remendica.

---

³ Aquest malnom apareix escrit d'aquesta manera en el llibre de la Càmera Agrària del poble. Li van traure aquest renom perquè es posava en el partit que més li convenia.
Fonètica: /baráXes/.

⁴ Possible afició a les boles de joc.
Fonètica: /bóles/.

⁵ Fonètica: /katalánes/.

⁶ Fonètica: /oréXes/.

⁷ Fonètica: /pelegríns/.

⁸ Fonètica: /pólos/.

⁹ Fonètica: /satorlíns/.

¹⁰ Fonètica: /bíudos/.

¹¹ Aquest malnom també apareix a Castelló i a Mallorca.

¹² Era molt xicoteta.

¹³ Quan menjava li quedava sempre una mica de saliva als cantons de la boca i no tenia costum de netejar-se, aleshores, quan se n'anava al camp, de la pols se li ressecava, se li feia una costreta blanca.

¹⁴ Diminutiu de Joan. Fonètica: /cuanét/.

¹⁵ Li agradava molt menjar el raïm de segona collida.

III. 1. 1. 3. *Malnoms compostos*

L'estudi dels malnoms compostos en el repertori del 1898 ens permet confirmar una vegada més l'esquema proposat per Moreu Rey en la seua obra *Renoms, motius, malnoms i noms de casa, Barcelona, 1981*. Aquest esquema estaria format per una partícula introductòria, un nucli recent i un nucli antic (que pot dur un introductor o no) units mitjançant la preposició "de":

Introductor + nucli recent + de + nucli antic

Dintre d'aquest apartat de noms compostos podem dir que cinc del recull de malnom tenen per base la toponímia rural. Per regla general esdevenen malnoms familiars, però no sempre, i a vegades, fins i tot, poden arribar a desaparèixer, en morir-se la persona que habitava el mas.

Farem tot seguit unes observacions des del punt de vista formal, és a dir, sobre com estan construïts aquests tipus de malnoms. Aquests s'expressen mitjançant la fórmula:

Nom + article + preposició DE + article + nom del mas

Antònia la del Rincó, David el de les Penyes, Natàlio el de la Venteta, Empar la del Maset, Miquel de Morenet, Antònia la de Ninyerola¹⁶, Rafel dels Porcs, Vicent el del Mas del Pio, Vicent el senyoret de Pelosa, Carme la del Telèfon, Pilar la del Peix, Maria la del Mataget, Felip de la Mota.

III. 1. 2. *Característiques formals generals.*

III. 1. 2. 1. *Situació familiar*

III. 1. 2. 1. 1. Circumstàncies de naixença

— ¹⁷El Besó.

III. 1. 2. 2. *Característiques físiques*

III. 1. 2. 2. 1. Dimensions del cos

— Cabota, Canella, Cuadrado, Menut, Mole, Petanes, Petit, Petateta, Xaconero.

III. 1. 2. 2. 2. La pell (color, aspectes i varietats)

— El Blanco, La Negra, ¹⁸El roig de Reverte, La Rubia Morao, ¹⁹Morenet, Moritos.

¹⁶ És curiós com ha evolucionat aquest topònim. És a dir, els habitants d'aquesta vila pronuncien /mileróla/. Hi ha hagut una confusió de consonants nasals, d'una banda, i d'altra, entre líquides i palatals. Ninyerola > Millerola (dissimilació de nasals).

¹⁷ Aquesta pronúncia també es dona al català nord-occidental.

¹⁸ Aquest malnom compost de l'adjectiu "roig" i el substantiu "reverte", segons Alcover seria un llinatge existent a Balaguer, València, Ontinyent, Alcoi, Benigànim, etc. Existeix la variant gràfica "Ravert" a Bàscara, Mollet d'Empordà, Tarragona, etc. Pel que fa a "roig" també viu a les Balears. Diu la gent que el pare li deia al seu fill "reverte" perquè no li tragueren malnom.

¹⁹ Adjectiu diminutiu de "moreno, moré".

III. 1. 2. 2. 3. El cabell i el pèl (color, absència i abundància).

— Pelat, Pelosa, Pelusa.

III. 1. 2. 2. 4. El cap i les seues parts.

— Cabota, Cocota, Morret, Morruda, Rulla.

III. 1. 2. 2. 5. El cos i els seus membres.

— Catxa, Furó, Gros, ²⁰Monya, Morret, ²¹Morruda, Oreja, ²²Panxa, Pataca, Pates, ²³Tripa, ²⁴Tres Furons.

III. 1. 2. 2. 6. Invalideses i malformacions.

— Coixo, Curro Maneso, Tort, Ullera.

III. 1. 2. 2. 7. Metàfora. Vegetals.

La formació de malnoms té una bona font en el camp de la metàfora en establir semblances —de vegades força complicades— entre les persones i altres sers vius o objectes inanimats.

— ²⁵Verdulera, Carabassa, Cebeta, ²⁶Clavel, Creïlla, Floreala, Herbera, Mançanera, ²⁷Nabo, ²⁸Palmera, Panolla, Refiga, ²⁹Vegetaliana, ³⁰Carrasca, Fava.

III. 1. 2. 2. 8. Animals.

Borregueta, ³¹Bouero, ³²Cabrera, ³³Canària, Caragola, Conillers, ³⁴Conillero, Cucala, ³⁵Culebres, ³⁶Gallinero, Gata, Gualo, Grua, Llop, ³⁷Mono, ³⁸Oso, ³⁹Pajarón,

²⁰ Aquesta família eren del Marquesat .Eren treballadors de llenya.

²¹ La procedència d'aquest renom és de Torrent.Tenien els llavis força grans.

²² Fonètica: / pánsa/, com és normal en català occidental.

²³ Aquest malnom té dues formes de pronúncia: / trípe/ /tripa/. Es dona també al català occidental.

²⁴ Portava tres pedaços als pantalons, aleshores li deien que tenia tres furons.

²⁵ Malnom castellà que l'han adaptat al valencià.Tenia una verdureria.

²⁶ És el mateix cas que el darrer malnom.

²⁷ La influència del castellà és evident també en aquest cas. Anava un home pel poble venent vi dient: "qui vol vi del nabo?"

²⁸ Hi havia un carreter que li deien el "tio Palmera", sempre estava viajant. El fill agafà el seu nom.

²⁹ Altre renom amb influència castellana.

³⁰ Com que el tronc de la carrasca és prou fort, la gent deia que el caràcter d'aquest home era el mateix que el del tronc.

³¹ Aleshores s'utilitzaven molt els bous per a llaurar.

³² Possible cognom.

³³ La seua àvia era molt cantadora.

³⁴ Criava conills amb l'objectiu de vendre'ls.

³⁵ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. Aquest malnom pertany al Marquesat, concretament al poble de Llombai.

³⁶ Malnom amb pronúncia castellana adaptada al valencià.

³⁷ Malnom amb pronúncia castellana adaptada al valencià.

³⁸ Malnom amb pronúncia castellana adaptada al valencià.

³⁹ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. És un cognom.Pertany a un home de la vila de Silla que tenia una botiga de roba, el qual s'anomenava Don Miguel Pajarón.

⁴⁰Pato, ⁴¹Patut, ⁴²Pava, ⁴³Perico, Pollastre, ⁴⁴Pollblanc, Porcs, ⁴⁵Ratón, ⁴⁶Romos, ⁴⁷Sapo, Sardina, Vaqueta, ⁴⁸Volante.

III. 1. 2. 2. 9. Personatges històrics i/o populars.

Ara de seguida comprovarem que gran part d'aquests malnoms tenen un origen castellà i encara es manté la seua pronúncia amb accent castellà.

— ⁴⁹Asparça, ⁵⁰Azaña, ⁵¹Bru, ⁵²Caganxo, ⁵³Caudillo, Carrillo, Coronela, ⁵⁴Cucala, ⁵⁵Galifa, ⁵⁶Gaona, Godoy, Largo Caballero, Malla, ⁵⁷President, ⁵⁸Tato.

III. 1. 2. 2. 10. El vestit.

— Camises, ⁵⁹Jalequillo, ⁶⁰Jaquetes, ⁶¹Jupa, Ropilla, ⁶²Tovalla.

III. 1. 2. 2. 11. L'edat

— Nene, Noia.

---

⁴⁰ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. El seu besavi caminava de puntetes.

⁴¹ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. Tenia una dona amb cuixes que semblaven pates de cigonya.

⁴² Malnom amb pronúncia castellana adaptada al valencià.

⁴³ Malnom amb pronúncia castellana adaptada al valencià.

⁴⁴ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. Tenia el cabell molt ros.

⁴⁵ Malnom amb pronúncia castellana adaptada al valencià.

⁴⁶ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. Eren els matxos que quan se'ls pegava tornaven la patada.

⁴⁷ Malnom amb una pronúncia castellana adaptada al valencià. En temps de guerra es passava molta fam, aleshores ell feia el gripau i la gent li donava diners.

⁴⁸ Un matxo de Godelleta, que era molt fort, s'anomenava "Volante" i, com aquest home era també molt fort li van posar aquest malnom.

⁴⁹ Era un advocat de Carlet. També era el nom d'un torero.

⁵⁰ Era molt aficionat a la política.

⁵¹ Hi havia un caçador molt bo en aquells temps i com que quan anaven a caçar llebres mai no les tocava li van posar aquest malnom amb to irònic.

⁵² Era el nom d'un torero.

⁵³ Va ser batle en temps de la Dictadura de Primo de Rivera, aleshores, com el càrrec el tenia molt assumit, la gent li deia si volia ser "Caudillo".

⁵⁴ L'avi va servir amb un general que s'anomenava Cucala.

⁵⁵ Quan anava a l'escola sempre se sentava amb les cuixes creuades, aleshores el mestre li deia que semblava un "califa". El nom ha evolucionat sonoritzant la consonant velar inicial: "galifa". C > G.

⁵⁶ Era un torero.

⁵⁷ Era el president de la banda de música de la vila.

⁵⁸ Possible paregut amb el torero "Tato" del segle passat.

⁵⁹ Fonètica: ensordiment del so prepalatal fricatiu sonor: Z > S com ho fa el parlar apitxat.

⁶⁰ És un malnom amb una procedència força antiga, ve del segle passat. El motiu era perquè sempre portava jaqueta. Pel que fa a la fonètica, és el mateix cas que el darrer malnom: / sakétes/.

⁶¹ Sempre anava descamisat.

⁶² Sempre anava a rentar-se la cara amb una tovalla penjada al coll.